

Építőipari vállalkozások szerepvállalása a szakképzésben

Korábban már foglalkoztunk a szakképzés rendszerszintű átalakításának legfontosabb elemeivel, most azt vizsgáljuk, hogyan érinti ez a duális képzésben részt vállaló építőipari cégeket, kitérve a szakirányú oktatásban szakképzési munkaszerződéssel történő részvételre.

A 2019. évi LXXX. Szakképzési Törvény és a végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet, majd ennek módosítása a 21. századi követelményekhez igazított magas színvonalú szakképzés feltételeinek megteremtését jelenti. A szakképzési törvény és a végrehajtási rendelet lényeges változást hozott a duális képzésben a szakirányú oktatásban. Ebben az átalakításban nagy szerep és felelősség hárul a vállalkozásokra a gyakorlati tudás átadásában.

MELYEK A LEGFONTOSABB VÁLTOZÁSOK?

- Tanulószerződés helyett munkaszerződés.
- Nem válik el a szakmai elmélet és gyakorlat oktatása – a vállalat a szakirányú oktatás egészét átveheti.
- Szoros kapcsolat az iskolával, közös képzési program, közös tanulói értékelés.
- Éves normatíva helyett napi finanszírozás.
- Vállalati érdekltség a tanuló szakmai vizsgára való felkészítésében.
- Felmenő rendszerben kerül bevezetésre – kifutó OKJ szerinti képzések régi szabályok szerint.

A szakképzésben a 10. és 11. évfolyamon köthető szakképzési munkaszerződés. Ennek megkötésével a cég arra vállal kötelezettséget, hogy az építőipar egyik alapszakmájára megtanítja a fiatalot. A Képzési Kimeneteli Követelményben (KKK) foglaltaknak megfelelően felkészíti a tanulót, hogy az egy független, akkreditált vizsgaközpont által szervezett vizsgán számot tudjon adni tudásáról, és le tudjon vizsgázni.

CÉGEK SZEREPVÁLLALÁSA

A cégek szerepvállalása a szakképzési hozzájárulás megfizetésével is teljesíthető, mely jelenleg a szociális hozzájárulási adó alapjának 1,5%-a. Ez a kötelezettség 2021-ben sem változik. Azonban a bruttó befizetési kötelezettség mértéke többféle módon is csökkenthető, amennyiben a vállalkozás tevékeny módon részt vesz a duális és a felnőttképzésben.

A cégek szakképzésben történő szerepvállalását nagymértékben motiválja az a körülmény, hogy a gazdaság valamennyi területéhez hasonlóan az építőiparban is jelentős mértékű a szakemberhiány. Viszont a cégek elkötelezettségét és a duális képzésben történő szerepvállalását negatívan befolyásolja az a körülmény, hogy az ágazat kapacitása iránti igény nagyobb kilengéseket mutat, valamint egyre csökken az építőipari szakmákat választó tanulók létszáma. Ezért nehéz a munkaerő tervezése. Az utánpótlásképzésben való részvétel azonban egy hosszú távú befektetést jelent, ezért a cégek egy bizonytalannak tűnő „üzleti vállalkozásba” nem szívesen szállnak be. Több évtizedes tapasztalat alapján azt látjuk, hogy az ágazatban foglalkoztatottak száma százazres nagyságrendben ingadozik. (2009-ben 240 ezren, 2019 évben 340 ezren dolgoztak az építőiparban). Tovább nehezíti a helyzetet, hogy az új belépők általában vagy képzetlenek, vagy olyan korábbi pályaelhagyók, akiknek ugyan van építőipari szakmai végzettségük, de nincs gyakorlatuk, és így nem megfelelő a szakmai tudásuk.

Az építőipari cégek szerepvállalásának vizsgálatánál azonban arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a közel 100 ezer építési vállalkozás 97%-a mikro- és kisvállalkozás. Mindössze 23 olyan építőipari cég van az országban, amely nagyvállalatnak számít. A cégek 97%-a foglalkoztatja a munkaerő kb. 80%-át. Így az utánpótlás-nevelésnél erre a szegmensre kellene fókuszálni, őket kellene helyzetbe hozni.

A MODELL PROBLÉMÁI

Az új szakképzési modell elsősorban a magyarországi autógyártó és elektronikai iparban működő német és osztrák cégek szakképzési gyakorlatának felhasználásával lett kialakítva, ami a magyar építőiparra egy az egyben nem alkalmazható.

Azt is fontos látni, hogy a 97%-ot kitevő mikro- és kisvállalkozás döntő többsége az adminisztrációs és adózási jogszabályok miatt átalányadózó, így nem fizet szakképzési hozzájárulást, tehát annak terhére nem is igényelhet vissza. Magyarul nincs érdekeltté téve abban, hogy részt vegyen a szakképzésben, és emiatt a képzésben nem is számíthatunk rájuk. Azaz, ha nincs érdekltség, nincs képzés.

A kis- és középvállalkozások közül azok, amelyek fizetnek szakképzési hozzájárulást, egyik oldalról a 2004. évi XXXIV. törvény alá tartozó cégek, csak maximum 12 fő tanulót foglalkoztathatnak. Ugyanakkor a 2016. évben bevezetett plusz támogatások eredményeként ezt már kedvezőbb finanszírozás mellett tehették. A korábbi finanszírozás mértéke ugyanis még további kiegészítő támogatásokkal – oktatói kiegészítő támogatás, beruházáskiegészítő támogatás és tanműhely-fenntartási kiegészítő támogatás – is bővült. A most bevezetésre kerülő új finanszírozási modellbe azonban ezeket az elemeket már nem építették be.

A másik lényeges és ágazatspecifikus szempont az, hogy az építőipari nagyvállalatok többsége több évtizeden keresztül nem foglalkoztatott fizikai létszámot, hanem a mikro- és kisvállalkozásokkal kiépített alvállalkozói hálózattal dolgoztatott. A nagy cégeknek ugyanis nem érte meg, hogy munkaviszonyban foglalkoztasson dolgozókat, mivel a kapacitáslekötés szélsőséges ingadozása miatt azoknak nem tudott egész évben folyamatosan munkát biztosítani. Így a munkabérek utáni járulékfizetés és a dolgozói foglalkoztatási költségének terhe már nem volt kifizetendő számukra. Ezért alakult ki ez az alvállalkozói hálózat. Az utóbbi időben azonban ezen a területen némi elmozdulás tapasztalható. Egyre több nagyvállalkozás döntött amellett, hogy saját dolgozókat foglalkoztat, és az utánpótlás-nevelésben is részt kíván venni. Azonban ez még nem általános. Mindezeket a körülményeket figyelembe kell venni, amikor a cégeknek az építőipari duális képzésben való szerepvállalását vizsgáljuk.

ÁGAZATI KÉPZŐKÖZPONT

Az új szakképzési modell törvényalkotói megoldásként értelmezik és ajánlják a mikro- és kisvállalkozások számára az Ágazati Képzőközpont alapításának lehetőségét, amelyet minimum 4 mikro- és kisvállalkozás, a Szakképzési Centrumok maximum 60%-os tulajdoni arányával hozhat létre. Ezeket az ágazati képzőközpontokat nonprofit oktatási céggként kell megalakítani, ahol az abban részt vevő építési vállalkozások és Szakképzési Centrumok az alapításkori tulajdoni részesedésük alapján lesznek tulajdonosok. Ennek létrehozása azonban befektetést jelent a kis- és középvállalkozások számára, mivel az alapításhoz egy kft. esetében minimum 3 milliós tőkére van szükség, és a résztvevőknek ehhez a részesedési arányuknak megfelelő tőkével kell hozzájárulniuk.

A szakmai képzés megvalósításának az ITM által felvázolt egyik lehetősége az, hogy a tanulókat ez az Ágazati Képzőközpont veszi fel, és kapja meg az ezért járó támogatást. A képzőközpontot létrehozó cégek így szerepet kaphatnak abban, hogy az általuk ismert és gyakorlatban végzett munkafolyamatok oktatásában részt vegyenek, és ezért ellenszolgáltatást kaphatnak.

A másik lehetőség az, hogy a tanulókat a képzőközpontban érdekelt cégek maguk veszik fel, és az Ágazati Képzőközpont szolgáltatást nyújt a számukra azokon a területeken, amelyeket az adott cég maga nem tud oktatni. (Például a szakmai elméletet vagy bizonyos munkaműveleteket).

Az ITM az Ágazati Képzőközpontok létesítése mellett érvelve az adminisztratív terhek csökkentését jelölte meg elsődleges célként, mivel a könyvelők nem igazán szeretnek a szakképzési hozzájárulás elszámolásával bajlódni, így ezt a terhet az Ágazati Képzőközpontok átvehetik. *Az építőipari ágazat esetében azonban ennél többről van szó.* A jelenlegi szétforgácsolt iskolaszervezet és az építőipari szakmákat választók alacsony száma miatt egy centralizált, jól felszerelt regionális képzőközpont, és az ott működő magasan kvalifikált oktatói csapat jelentős változást hozhatna az építőipari szakmák oktatásában.

AZ ÉVOSZ JAVASLATAI

Az ÉVOSZ által 2020 januárjában készített, az MKIK adatbázisán alapuló felmérés alapján az építőipari ágazat alapszakmái közé sorolt szakmák közül nappali képzés keretében 6620 fő tanulta az alapszakmák valamelyikét. A létszámot régióként vizsgálva ebből: 856 fő Dél-Alföld, 994 fő Nyugat-Dunántúl, 914 fő Dél-Dunántúl, 792 fő Észak-Magyarország, 1061 fő Észak-Alföld, 797 fő Közép-Dunántúl, 1206 fő pedig Közép- Magyarország (Pest megye és Budapest). Ha a tanulói létszámot az építőipar teljesítményének területi megoszlásával vetjük össze, látnunk kell, hogy az építőipari teljesítmény egyharmada Budapesten realizálódik.

Az ÉVOSZ korábbi állásfoglalását fenntartva továbbra is úgy gondoljuk, hogy a megoldáshoz a meghatározó nagyobb kivitelező cégek felügyelete mellett működő regionális képzőközpontok kialakítása vezethetne. Ez egyben a felnőttképzés és a továbbképzés kiépítését is elősegítené, és ezek a képzőközpontok egyúttal az innováció központjaivá is válhatnának. Fontos megjegyezni, hogy a regionális központok létrehozása a mai szétforgácsolt, pazarló szakiskolai szerkezet fenntartásával szemben jelentős megtakarítást is eredményezne. Ugyanakkor szükségesnek tartjuk, hogy Budapest központtal egy Építőipari Tudásközpont jöjjön létre, ami a minőségi szakképzés, a technikusképzés és a mérnökképzés egymásra épülő rendszerét fogná össze, és koordinálná a képzések szakmai tartalmát. Ugyanakkor a digitalizáció és a robottechnika építőipari térnyerésének is zászlóshajójává válhatna.

FINANSZÍROZÁS

A finanszírozás az ágazati alapozó képzésben a költségvetés által biztosított ösztöndíj-rendszeren keresztül valósul meg. Ennek értelmében a diákok 2020. szeptember 1-jétől a szakmunkásképzőben havi 14 000 Ft, a technikumban havi 7000 Ft ösztöndíjat kapnak.

A szakmai oktatás finanszírozása 2021. szeptember 1-jétől a vállalkozásokkal kötött szakképzési munkaszerződés keretében valósulhat meg, ahol a szakmát tanuló fiatal a mindenkori minimálbér 60%-át kapja, de a cég döntése alapján ez az összeg ennél több is lehet.

A vállalkozásoknak szakképzési hozzájárulást 2021-ben is fizetniük kell, és ennek mértéke a továbbiakban is a szociális hozzájárulási adóalap 1,5%-a.

A duális képzésben részt vevő cégek finanszírozási adatai 2020-ban: Az adókötelezettséget a duális képzésben való részvétellel ki lehet váltani, illetve visszaigényelni, ha a támogatás több mint a kötelezettség.

Példaként vegyünk egy kisvállalkozást, ahol 10 fő dolgozik és 3 fő kőművestanuló gyakorlati képzéséről gondoskodnak. 2020-ban a költségvetési normatíva 480 000 Ft/fő/év. A kőművesszakmában a 12/2020. évi Korm. rend mellékletében az erre az évre vonatkozó szakmai súlyszorzó mértéke 1,95. Így az 1 tanulóra eső támogatás $480\,000 \times 1,95 = 936\,000$ Ft/év.

Az 1 fő tanulóra eső költségek kiszámítása:

1. A tanulóra eső juttatások: A tanuló ösztöndíja: mivel a kőműves szakma 70%-os gyakorlati igényvel bír, így az ösztöndíj a mindenkori minimálbér 15%-ának 1,2-szerese. A minimálbér 2020. január 1-jén 161 000 Ft/hó, így a kőművestanuló ösztöndíja: $28\,980$ Ft/hó \times 12 hó = 347 760 Ft/év.

A tanuló részére biztosított étkezés költsége: 4000 Ft/hó \times 12 hó = 48 000 Ft/év

A munkaruha juttatás: 25 000 Ft/év

Útiköltsége: 10 000 Ft/év

Tisztálkodási eszköz: 10 000 Ft/év

Védőruha: 15 000 Ft/év

A tanulóra költött felelősségbiztosítás összege: 20 000 Ft/év.

1 fő tanulóra eső juttatások összesen: 475 760 Ft/év

2. Az oktató bére és annak járuléka 1 fő tanulóra vetítve: 3 fő tanuló esetében a cég nem biztosít önálló oktatót, mert az oktatói státusz feltétele, hogy legalább 8 fő tanulóval foglalkozzon.

Az oktató havi bruttó keresete: 300 000 Ft/hó.

Éves keresete: $300\,000$ Ft \times 12 hó = 3 600 000 Ft/év

Az oktató bére után fizetendő járulék 2020. július 1-jétől 15,5%: $3\,600\,000$ Ft/év \times 0,155 = 558 000 Ft/év.

Az oktatónak juttatott ebédhozzájárulás: 48 000 Ft/év.

Az oktató költsége: 4 206 000 Ft/év

1 fő kőművestanulóra eső oktatói költség összesen: $4\,206\,000$ Ft / 8 fő =

525 750 Ft/fő/év

1 fő kőművestanulóra eső költség összesen: $475\,760$ Ft + $525\,750$ Ft = $1\,001\,510$ Ft/fő/év

Ezek a költségek nem tartalmazzák a szerszám-, az anyag- és a rezsiköltségeket.

A 280/2011. Kormányrendeletben meghatározott és 2016. január 1-jén életbelépő kiegészítő csökkentő tételek: beruházási kiegészítő csökkentő tétel, oktatói kiegészítő csökkentő tétel, valamint a tanműhely-fenntartási kiegészítő tétel.

Folytatva a 3 fő kőműves gyakorlati képzését végző kisvállalkozás példánkat, ez azt jelenti, hogy a kisvállalkozónk a beruházáskiegészítő támogatást és az oktatói kiegészítő támogatást tudja igénybe venni, mivel nincs kizárólag oktatási célt szolgáló tanműhelye, így 9. évfolyamon tanműhelyben nem oktat.

A beruházási kiegészítő támogatás 1–10 főt foglalkoztató kötelezett esetében 38%, amit úgy kell kiszámolni, hogy az érvényben lévő 480 000 Ft/fő költségvetési normatíva 38%-a = 182

400 Ft/fő/év. Feltételezzük, hogy mind a három tanuló egész évben ennél a vállalkozónál volt gyakorlaton, akkor a vállalkozó összesen $182\,400 \text{ Ft} \times 3 \text{ fő} = 547\,200 \text{ Ft}$ értékű beruházást, illetve fejlesztést hajthat végre. Ezt az összeget azonban kizárólag oktatási célt szolgáló fejlesztésre költheti, és a felhasználását számlával kell igazolnia. Ennek felső határa 15 millió forint.

Az oktatói kiegészítő támogatás mértéke pedig az alapnormatíva 21%-a, azaz $480\,000 \text{ Ft} \times 0,21 = 100\,800 \text{ Ft/fő/év}$. Így három fő esetében ez az összeg: 302 400 Ft.

Ha a köműves alapnormatívához, azaz a 936 000 Ft/fő hozzáadjuk a 1 tanulóra eső beruházás-kiegészítő támogatás összegét, azaz a 182 400 Ft-ot, valamint a 100 800 Ft oktatói kiegészítő támogatást, akkor a kis- és középvállalkozások esetében a támogatás mértéke *2020-ban 1 219 200 Ft/év. Ez alapján megterül a kis- és középvállalkozás szakmai képzés érdekében tett erőfeszítése.*

A nagyvállalkozások esetében a beruházási kiegészítő támogatás 50 fő feletti cég esetében a költségvetési normatíva 9%-a, azaz $480\,000 \text{ Ft} \times 0,09 = 43\,200 \text{ Ft/fő/év}$, melynek mértéke maximum 15 millió forint lehet. A tanműhely-fenntartási kiegészítő támogatás pedig azon cégeket illeti meg, ahol a kizárólag oktatási célt szolgáló tanműhelyben a 9. évfolyamon gyakorlati képzést végeznek, és ennek mértéke a normatíva 25%-a, azaz $480\,000 \text{ Ft} \times 0,25 = 120\,000 \text{ Ft/fő/év}$ összegű lehet.

A FINANSZÍROZÁS LÉNYEGES VÁLTOZÁSA

Nézzük meg, mit kínál az új szakképzési rendszer 2021 szeptemberétől a cégek támogatásánál? A finanszírozás lényeges változása, hogy éves normatíva helyett napi finanszírozás van. Ezt az alábbiak szerint kell kiszámítani.

1. Átlagos képzési önköltség (költségvetési törvényben): 1 200 000 Ft/év/fő.
2. Szakmai súlyszorzó az építőiparban: 2,42
3. Évfolyamszorzók első évben 1,2, második évben 0,8.
4. Iskolai képzési napok száma, azaz minden olyan munkanap, amikor a tanuló nem az iskolában van közismereti képzésben. Közismeret a 10. évfolyam esetében 36 nap; a 11. évfolyamon pedig 31. nap. Így az elszámolható éves munkanapok száma a 10. évfolyamon $254 - 36 = 218$ nap; a 11. évfolyamon pedig $254 - 43 - 31 - 15 = 165$ nap.
5. Egy napi adókedvezmény összege az első évben: $1,2 \text{ millió Ft} \times 2,42 \times 1,2/254 \text{ nap} = 13\,720 \text{ Ft/nap}$.
6. Éves adókedvezmény az első évben $13\,720 \text{ Ft} \times 218 \text{ nap} = 2\,990\,960 \text{ Ft/fő}$.
7. Egy napi adókedvezmény összege második évben: $1,2 \text{ millió Ft} \times 2,42 \times 0,8/254 = 9146 \text{ Ft/nap}$.
8. Éves adókedvezmény második évben: $9146 \text{ Ft} \times 165 \text{ nap} = 1\,509\,090 \text{ Ft/fő/tíz hónap a szakmai vizsgáig}$.
9. A +20% „bónusz” a bizonyítvány megszerzésekor: $(2\,990\,960 \text{ Ft} + 1\,509\,090 \text{ Ft}) \times 0,2 = 900\,010 \text{ Ft}$.
10. *A képzés teljes adókedvezménye (TAO kedvezmény nélkül) 22 hónap esetében: $2\,990\,960 + 1\,509\,090 + 900\,010 \text{ Ft} = 5\,400\,060 \text{ Ft/fő}$.*

A támogatás kiszámításakor azt feltételezzük, hogy a szakmai elmélet és gyakorlat oktatása a duális képzőhelyen történik, és a szakmunkástanuló csak a közismereti órák, valamint a

szakmunkásvizsgát megelőző 15 nap felkészítés ideje alatt van a szakiskolában. Ez azt is jelenti, hogy a képzőhely a szakmai elmélet oktatásának költségét is bevállalja.

Budapest, 2020. október 21.

Tóth Istvánné
az Építőipari Készségtanács elnöke,
az ÉVOSZ oktatásért és képzésért felelős alelnöke